

מפתח ביתו. וכמו שזה מותר בבשר ויין, וכל שכן מי שהוא בבית האסורים ואינו יכול לעסוק בו. וכעין חתן אחר ארבעה לילות שחייב בקריאת שמע אע"פ שלא עשה מעשה²⁵. יש לומר גם כן, כיון שהקורבים מסיחין את לבם מעסק הקבורה כל כך על ידי אונס זה. ואפילו יחשבו כאוננים לאסור בקדשים ומעשר שני, אפילו יהיה שם אונס כזה, אף על פי כן אין לאסורם בבשר ויין, שהרי ביום מיתה מותרין בבשר ויין לאחר הקבורה, אף על פי שאסורין בקדשים ומעשר שני כל היום. לכולי עלמא מן התורה מטעם אנינות אפילו לא נטמאו בקבורתו. ובבנות החסיד הנתפש הנשואות אפשר עוד להקל מטעם אחר, שהרי אין מוטל על הבנות הנשואות לקבורה, כיון שיש לו בנים יורשין, ואפילו לגבי כבוד האב מחיים אמרינן אין ספוק בידם לעשות לפי שרשות האחרים * עליהם²⁶. וכדאי הם דברים הללו לסמוך עליהם בשעת הדחק, ואפילו שלא בשעת הדחק ראוי לסמוך בהן²⁷, עד כאן דברי הרב הגדול ז"ל.

ויש שטובין במי שמתו מוטל לפניו ביום טוב, כיון דאפשר בעממין מוטל עליו לקבורה הוא, ואינו דומה לשבת, הילכך אסור בבשר ויין ופטור מכל המצות האמורות בתורה. וכן נראה מן הירושלמי שהוכיח הרב ז"ל, והוא שאמרו שם: תניא אם רצה להחמיר, על עצמו אין שומעין לו. פי' לקרות קריאת שמע ולעסוק במצות. ושאלו למה, מפני כבודו של מת * או מפני שאין לו מי שישא את משואו, מאי נפקי מביניהון, הנהי לו מי שישא את משואו הרי יש לו שישא את משואו, ואין תימר מפני שאין לו מי שישא את משואו, שופר, אית לך מימר בחול לא ביי"ט * אלמא אע"פ שהיא אינו נושא את משואו, שהרי עממין קוברין אסור מפני כבודו כיון דמוטל הוא ליקבר עכשיו, ומפרקינן, אמר רבי חנינא מכיון שהוא זקוק לו להביא לו ארון ותכריכין, כדתנן תמן מחשיכין על התחום להביא לו ארון ותכריכין חלילין ומקוננות, כמו שהוא נושא משואו, פירוש מייית לה משבת * קל וחומר ליום טוב שמתו להתעסק בו בדבור ולעבור עליו משום שבות, והילכך כיון שקוברין אותו והוא מתעסק עמה, נושא משואו הוא, ומיהו בשבת כיון שאין קוברין אותו בשבת, אף על פי שמתו להחשיך עליה, חייב במצות, וזה שלא כדברי הרב ז"ל * שהרי שם בירושלמי שנויה ברייתא זו בשבת מסב ואוכל כדאיתא בגמרינן, מכל מקום למדנו ביי"ט²⁸ שהוא פטור מן המצות, והוא הדין שאסור באכילת בשר, ואין צריך לומר ביי"ט שני שהוא עצמו קובר.

25 ברכות טו, א. 26 פירושין ל, ב. 27 וכן הובא להלכה ביר"ד שם, ד. 28 אחינו למיפוש בעייה, לשון רבינו הוא. 29 כיפא קמא, כד"ו: ביום טוב, ובש"ס: ביי"ט.

ולישא משמע הכי, מכיון שהוא זקוק להחשיך, משמע בשעת שהוא עסוק להחשיך. האחרים, בעליהן, כבודו של מת, שמראה עצמו שאינו חשוב בעיניו להתאבל עליו, או משום שטרוד הוא שאין לו מי שישא משאו להתעסק בקבורתו, ומפני שאולי מה דאיכא ביניהו בין הני תרי טעמי (פני משה), לא ביום טוב, בתמיה, על כרחך הוא ביום טוב ואם כן תפשוט דמפני כבודו הוא, מייית לה משבת. דמתניתין מחשיכין על התחום גבי שבת חתן (שבת קנ"א, א). פי' לא דסבירא ליה לירושלמי דאנינות נהוג בשבת, דהא בירושלמי הוא דקתני

7 ולענין חשמיש המטה במי שמתו מוטל לפניו בשבת פסקו בהלכות³⁰ הלכה כתנא קמא דאסור, וליתיה לדרבן שמעון בן גמליאל, וקשה לי דהא קיימא לן הלכה כדברי המיקל באל, ויש לומר מתו מוטל לפניו אינו בכלל, דהחמירו בכבודו של מת בפניו * ובירושלמי פסקו הלכה כרבן שמעון בן גמליאל, ואין אנו משגיחין ביה, שאלו היו סבורין בגמרא שלנו כרבן שמעון בן גמליאל היו פוסקין כן, וכל מקום שלא פסק כדברי היחיד אין הלכה כמוהו, וכן נהגו הגאונים, ובעלי הלכות בכל מקום, ואי קשיא הא דאמר בכתובות³¹ גבי מת אביו של חתן או אמה של כלה, מכניסין את המת לחדר, ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוטל בעילת מצוה ופורש * ונהוג שבעת ימי המשחה ואחר כך נהוג שבעת ימי אבילות, וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, דאסורה להתיתר עמו, מה שאין כן באבילות דעלמא, מאי טעמא, אבילות דעלמא חמירא ליה, אבילות דהכא כיון דאקילו ביה רבנן קילא ליה, והיגון בה מאי קילותא * אילימא דקתני בוטל בעילת מצוה ופורש, התם משום דאכתי לא חייל עליה אבילות, אי לרבי אליעזר עד שיצא מפתח ביתו, אי לרבי יהושע עד שיסתום הגולל, אלמא מי שמתו מוטל לפניו אפילו בחול מותר בתשמיש המטה, דהא אמרינן * לאו קילותא היא, עוזד דאי דתתם בחול הוא דאכתי לא חל עליה שמחה דחופה כשמת אביה ולא אתי עשה דיתיד * דהשתא, ודחי עשה דמעיקרא * ואם תאמר שחלה עליו שמחה כשהכניסוהו לחופה, הא מימר קאמר * דאפילו בשבת אסור בתשמיש המטה כתנא קמא, הניא לא קשיא מידי, דהכי אמרינן: אבילות דהכא * בעידנא דאכתי לא חלה עליה אבילות, הוא דאקילו ביה רבנן, ואע"פ שבמקום אחר אסרו עליו לשמש כדי שיהא מפקח על עסקי קבורתו כאן התירו, אבל משחלה עליו אבילות לא אקילו בה, ומשום קילותא דקמי' סתימת גולל, לא אתי לזלוולי באבילות דעיקר שבעה, דלעולם ימי אבילות מסתימת גולל ואילך חמורים הן ממי שמתו מוטל לפניו בכל דיניהם, ומקילתא לחמירתא לא גמרי אינשי.

והרב רבי יצחק בן גיא ז"ל כתב, לא שנה גזירת שבעה ולא שנה גזירת שלשים מותרין בין מיתה לקבורה, מדאמרינן, מאי קילותא, אי נימא דקתני בוטל בעילת מצוה ופורש, התם משום דאכתי לא חייל עליה אבילות, רשאי בתספורת * וברחיצה

30 בהלכות נזווגות לא מצאתיה, אמנם ברא"ש ברכות פ"ג, ב, איתא בפירוש: וכה"ג כתב ההלכה כת"ק דאסור. ונס ביר"ד ליתא אילירוש, אלא שרבינו יונה מביא: והלכה כת"ק דיתיד ורבים הלכה כרבים, והכי איתא משמיה הרי"ף ז"ל, ובחידושי אנשי שם העיר שהכונה שכו כתב (הרי"ף) בתשובה. 31 כתובות ד, א-ב.

וזה לא כדעת הרי"ף, דהחמירו בכבודו של מת בפניו, והרא"ש (ברכות ג, ב) כתב, ולא שייך כאן כדברי המיקל באל משום דאכתי לא חל אבילות עליו (והוי אונס), שלא פסק, הנגמרא שלנו, ופורש, ויקברו את המת מיד דכיון דחל עליו חתונה הויא לגביה כרגל ולא עשה דמעיקרא, דשפחה, הא מימר קאמר וכו', אם כן הלא תביא מזה ראיה להלכה כת"ק דאמר דאבל בעלמא אסור בתשמיש המטה אפילו בשבת, אבל כל זה ליתא, דהקושיא מעיקרא לא קשיא מידי וכו', כמו שבאר והולך. אבילות דהכא, דחתן, רשאי בתספורת, אם כן דוק מזה שאמרו, לא חייל עליה אבילות, שגם

ובסיכה ובתשמיש המטה, ובשאר גזירות שבעה, עד כאן דבריו, ובודאי דברי שגגה הם, דהא תנא קמא אסר אפילו בשבת, וקא סלקא דעתין בגמרא³² משום דיש אבילות בשבת * ודחינו, התם משום דמתו מוטל לפניו הוא שהחמירו עליו שלא יקל ראשו בכך, אלמא בחול לית דינא ולית דיינא דאסור, והתם³³ גמי קתני בועל בעילת מצוה ופורש, דאלמא אסור לבעול בעילה שנית, ועוד אדרבה, אלמלא שידעו בגמרא דמי שמתו מוטל לפניו אסור בתשמיש המטה, לא היו מעלים על דעתם כלל להקשות * מאי קילוחא, אי לימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש, והמה על עצמך * בבשר ויין אסורו * ולעשות כל צרכו מפני אנינותו כרי שיפקה על עסקי המת, קל וחומר לתשמיש המטה שאפילו קל שבקלים אינו עושה כן, אלא כדפרישית עיקר, וכן דעת רבינו הגדול * ז"ל³⁴.

באבל רבתי³⁵ הניא: אבל כל זמן שמתו מוטל לפניו אינו יסן לא על גבי מטה זקופה³⁶ ולא על גבי מטה כפוייה, פי' אלא יסן ע"ג קרקע, וכדאמרין³⁷ אינו מסב, תנו רבנן³⁸ המשמר את המת אע"פ שאינו מתו פטור מק"ש וכן התפלה וכן התפילין ומכל מצות האמורות בתורה, ואם היו שנים זה משמר וזה קורא.

בפרק בתולה נשאת³⁹: תניא הרי שהיתה פתו אפיה וטבחו טבוח וייןו מווג, ומת אבינו, של חתן, או אמה, של בלה, מכניסין את המת לחדר ואת החתן והכלה לחופה, ובוכל בעילת מצוה ופורש, ונוהג שבעת ימי המשתה ואחר כך נוהג שבעת ימי אבילות, וכל אותו הימים הוא יסן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, ואין מוגיעין תכשיטין מן הכלה שלשים יום, ודוקא אביו של חתן או אמה של כלה דליכא⁴⁰ דטרדח להו, אבל איפכא, כגון דמתה אמו של חתן או אביה של כלה, לא, אמר רפרס בר פפא אמר רב חסדא לא שנו אלא שנתן מים על גבי בשר * אבל לא נתן מים ע"ג בשר מזדבן, אמר רבא ובכרך אע"פ שנתן מים ע"ג בשר מזדבן, אמר רב פפא ובכפר אע"פ שלא נתן מים על גבי בשר לא מזדבן * ושמעין מינה דכל היכא דאית ליה פסידא מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוכל בעילת מצוה, וכיון שחלה חופתו הוי ליה כרגל לדידיה ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות, והיכא דאפשר ולית ליה פסידא, קוברין אותה המת תחלה ונוהג שבעת ימי אבילות, ואחר כך מכניסין את החתן ואת הכלה לחופה ונוהג שבעת ימי המשתה מיד, ולא מאחרין ליה שלשים כשאר נישואין, כיון דטריח ליה * וקאי עלויה דמילתא, ובעל הלכות⁴¹ כתב בשאר קרובים מכניסין את המת לחדר והחתן והכלה לחופה, ובוכל בעילת מצוה ופורש, ונוהג שבעת ימי אבילות ואחר כך נוהג שבעת ימי המשתה, וכן כתב הרב ר' יצחק בן גיא⁴² וז"ל, גם זו טעות היא, שלא אמרו בועל בעילת מצוה אלא להתחיל בו ימי המשתה כדי שיהיו עליו שמחת רגל שלו וידחה אבילות דלאחר קבורה מקמו רגל דמעיקרא, הא כל מקום שנוהג אבילות ברישא אינו נכנס לחופה ואינו בועל, שלא יפסיק בחופתו כל שכן לדברינו

32 מועד פסו בג, ב, 88 כתובות ד, א, 84 הרי"ף, עיון לעיל הערה 80, 35 אבל רבתי פרק יא, 86 זקופה, יוחא שם, 37 כבירות יו, ב, מובא לעיל ברש השער, 38 כבירות יו, א, 39 כתובות ג, ב - ד, א, 40 דליכא, שם: דליכא אינש, 41 הלכות נרוחות ה' אבל (עמ' דף) וכו', וכן נפסק להלכה ברמ"א שם, ה' רבינו הגדול, הרי"ף, שנתן מים על גבי בשר, שוב אינו דארי למוכרו במקולין (רש"י כתובות ד, א), לא מזדבן, והא דרב חסדא משכת לה בזכותא דמפקא מכרז ומפקא מכפר (רי"ף שם), דטריח ליה, שכבר הכינו עצמם

דאסרו תשמיש המטה למי שמתו מוטל לפניו, והיכא דנוהג שבעת ימי המשתה ברישא, לא נקיט מנין שלשים אלא משבעת ימי אבילות, ולא דמי לקוברו ברגל שעולה למנין שלשים ואינו מונה שבעה אלא לאחר הרגל, כדבעינו למימר קמן⁴³, דהתם משום דנהגא מצות שלשים ברגל הוא * אבל שבעת ימי חופה מותר הוא בגיהוץ ותספורת משום מלך בישוי תחזינה עיניך⁴⁴, הלכך לא סלקי' ליה כלל, זמנא הא מלתא דאמור רבנן חופה כרגל⁴⁵, כדתניא⁴⁶: וביום הראות בו⁴⁷, יש יום שאתה רואה⁴⁸, ויש יום שאין אתה רואה, מכאן אמרו חזו שגראה בו נגע נותנין לו כל שבעת ימי המשתה לו ולאצטליהו⁴⁹ ולכסותו * וכן ברגל נותנין לו כל⁵⁰ ימי הרגל.

אמר מר⁵¹ הוא יסן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים, מסייע ליה * לר' יוחנן דאמר אע"פ שאמרו אין אבילות במועד, אבל דברים שבצינעא * נוהג, ובעינין למכתבה קמן⁵².

מועד קמן⁵³: אמר רב יהודה אמר רב מת בעיר כל בני העיר אסורין בעשית מלאכת רב המנונא איקלע לחד מתא⁵⁴ שמע קל שיפוצא דשכבא, חזא להנך אינשי דקא עבדין עבידתא, אמר בשמתא ליהוה הנך אינש, לאו שיכבא איכא כמתא, אמרי ליה חבוראתה איכא, כלומר העיר חלוקה לחבורות אלו עסקין בצרכי מתים שבת אחת, ואלו עסקין שבת אחרת, אמר להו אי הכי שרי להו, כתב הרב ר' יצחק בן גיא⁵⁵ ואלו בפסקות גדולות⁵⁶ אוקמהו במת מצוה שאין לו קוברין, ולא היא, דשמעתא סתמא אמרה, ועוד דרב המנונא דשמתינהו כי שמע שיפוצא, אטו מיבירי ליה דמת מצוה הוא דלישמתינהו, אלא במת בעלמא הוה מעשה, ומכאן אני אומר שכל מי שרואה את המת ואינו מלווה עד שיהיה שם כל צרכו בו נידוי הוא⁵⁷, ואין שואלים שלום זה את זה והמת בעיר, בד"א בכפר קטן אבל בעיר גדולה שואלין.

בשואל אדם, מתניתין⁵⁸: עושין כל צרכי המת בשבת, סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזינו * בו אבר, ושומטין⁵⁹ את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין * וקושרין את הלחי מתחתיו⁶⁰, לא שיעלה * אלא שלא יוסיף, תנו רבנן מביאין כלי מיקר * וכלי מתכות ומניחין על כרסו כדי שלא תפוח, ופוקקין את נקביו כדי שלא תכנס בוץ הרות, ואף שלמה אמר בחכמתו⁶¹, עד אשר לא ירתק חבל הכסף, זהו חוט השדרה.

הוצ' היגוסהימר), ועיון בראש מ"ק פ"ג, לו, שפאריד גם כן בזה, 42 לקמן בשער שבתות וימים טובים, 43 ישע"י לג, יז, תענית יז, א, בענין סכר - וחתן דומה למקר, וכן נפסק להלכה בי"ד שם, ועיון ש"י ס"ד ד, 44 כרגל, ע"פ ד"ו, וכש"ם: כרגל (וזה טעות), 45 מועד פסו ז, ב, 46 ויקרא יג, יד, 47 רואה, בגמרא: רואה בו, 48 ולאצטליהו, שם: ולביתו, ובגמרא כ"י כמו לפנינו ברמב"ם, 49 כל, גם כ"י, ובגמרא: שבעת, 50 כתובות ד, א, 51 מועד פסו כו, ב, 52 לחד מתא, שם: לדרומא, ובכ"י: לראו מאתא, 53 בפסקות גדולות, לשון המור: כתב הרי"ף נ"אץ בהלכות", וכתב הב"ח, דהוא הב"ח, ובסקצת ספרי רבינו (הטור) כתוב להדיא בה"ג" - ואיתא בבב"ב ה' אבל (עמ' רד), 54 וכן נפסק להלכה ביו"ד שם, א, 55 שבת קנא, א"ב, 56 ושומטין, שם: שומטין, 57 מתחתיו, ליתא שם, 58 קהלת יכ, ו.

(ערוך השלחן שם, ו), דנהגא מצות שלשים ברגל הוא, דאסור בתספורת וכיבוס וגיהוץ, ולכסותו, אם נראה הנגע בכסותו (רש"י מ"ק ה, ב), מסייע ליה, הא דקתני אסור בתשמיש שבעת ימי המשתה שהן לו כרגל (רש"י כתובות ד, א), דברים שבצינעא, שאינו ניכר לבריות שהוא אבל בכך (שם), לזינו, לא יגביה לו ידו או רגלו או ריסי עיניו (רש"י שבת קנא, א), שימתין, שלא יסריח מחמת חום הסדין והכרים (רש"י שם ב), לא שיעלה, להסגר ממה שנפתח, דהיינו מזין אבר, אלא שלא יוסיף ליפתח (שם), כלי מיקר,

אלא מפני שהוא של דבריהם, למה יהא הלכה כדברי המיקל באבל בשל תורה, ושמא מפני שאין דעתו של אדם אוננת [11 מספק גלבו נמשך 12] בשמחה, וגיירסת ר"ח ורבינו האי שם בבכורות: הכל מודים לענין אבלות דיום שלשים כיום שלאחריו דמי דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל, וכן בהלכות גדולות 13, ואין אנו יורדין לסוף דעתם בזה * וצ"ע, ולענין שאילתא דשאינא קדמיכון למה לא חייבוהו באבלות בשמתו מוטל לפניו שהוא עיקר אנינות ועיקר מרירותו של אדם, ועליו כתיב ואחריתו כיום מר, יש לומר דודאי נוהג הוא במקצת דברי אבלות, אסור ברחיצה ובסיכה קל, וחומר מאכילת בשר ושתית יין * ואכילה כל צרכו נמי אסור עליו *; ואין צריך לומר שאסור בשמחה ובתספורת, ולא תיקשי לן מנמסר לרבים דמותר לאכול בשר כיון שאינו מוטל עליו לקבור, דמכל מקום בעידונין ושמחה אסור הוא, ואסור בשאילת שלום שאף אחרים אסורין כשהמת בעיר * במלאכה נמי אי במלאכת עצמו אפילו אחרים אסורין * 17 וכבר אמרו 18 שהוא אסור לישב אפילו על מטה כפויה אלא על גבי קרקע הוא צריך לישב לא אמרו אלא שאינו חולץ מנעל וסנדל ואינו מעטף הראש ואינו חייב בכפית מטותיו, באלו הקילו עליו מפני שהוא טרוד בעסקי המת, ומוטל עליו לקבור ולילך עמו מעיר לעיר, ואם באת להחמיר עליו בחליצת סנדל ומנעל ועטיפת הראש אף עסקי המת נפסדין בכך, לפיכך לא החמירו עליו באלו, וכן במלאכה אינו בדין לאסור עליו מלאכת קבורתו של מת, והלא אפילו לאחר קבורה מגלה ראשו לכבוד הרבים כל שכן לכבוד המת והרבים 19 מתעסקים עמו והנושאים במשאו *; וכן נראה עוד שעיקר אבלות מן התורה אינו אלא מתעסקים כגון רחיצה וסיכה ותשמיש המטה, ותפלין שהם פאר, ותכבוסת ותספורת דשמותה, הוא, ואבלות כשמה, שלא יתעסק בדברים של שמחה, אלא בדברי אבלות, וזה אנינות שלב שממנו למדו שלא יתעסק בדברים של שמחה, אבל מנעל וסנדל ועטיפה אינן מן התורה, שלא אמרה תורה לענות ולצער נפשו מנוהג של כל העולם, לפיכך הקילו באלו עד שיקבץ, והוא הטעם בעצמו למה שאמרו באבל 20 יצא לדרך נועל, ומה שאמרו בחתן 21 בועל בעילת מצוה ופורש, ולא אסרוהו משום שאנינותו

[41] בן עזיב כ"י, ובס"ש לוח, והג"מ היה שבמקום בשמחה צ"ל בספיא, וכן מצאתי מונה ג"ו, וגיורת הכ"י היא מרינתיא. 42 בה"ג (הוצ' הילדסהימר) בה אבל ובה' בכורות לא מצאתיו. 43 בבית יוסף סוף סימן טמא מבאר, שמקורו בדיוק לשון אבל רבתי בפ"י. [48] כל שכן לכבוד המת והרבים, בן עזיב כ"י, ונכון מאד, ובס"ש: כל שכן לכבוד המת ואחריו בן הרבים. — וזה פשוט הכנה. 44 אבל רבתי ה' י' 45 כתובות ד' א.

היינו: שכל ספק בן קיימא אין לבו של אדם דוח עליה, כמבואר לעיל, ואין אנו יורדין לסוף דעתם בזה, כי אם גורסים: יום שלשים כיום שלאחריו דמי, וצריך להתאבל עליו, איך שייך לומר דהטעם הוא מפני דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל. — והנה הפירוש של רבינו חננאל למס' בכורות אין לנו, אמנם בשיטה מקובצת מביא מס' גירטא זו וכן הוא באמת בפירושו של רבינו גרשון, אלא שהוא מפרש הגמרא שם: "יום שלשים כשל אחריו ומותר בגיהוץ ותספורת", ובוה סרה החמיה של רבינו, שהרי אין הענין פה אם מתאבלים עליו, אלא לענין גיהוץ ותספורת, ושפיר שייך לשון הגמרא, דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל. קל וחומר מאכילת בשר ושתית יין, פי' שיש והמשתתפים בצער — וצריך לגלות את ראשו

בוה תורה, מפני שבעילת מצוה נמי עשה של תורה היא, כדחניא 22, ובלכתך בדרך 23, פרט לחתן, ודחי זו מפני זו, וכן יש לומר תפילין משום דמצוה רבה הם לא אסרום אלא יום ראשון שיש בו אבלות תורה, אבל משני ואילך לא רצו לבטל מצוה גדולה של תורה משום אבלות דדבריהם, ומכל מקום משום אנינותו אסור בהם, כדאמרן 24 ברבי עקיבא כששמע שמת בנו מיד חלץ תפלין, ומפני שהוא טרוד בקבורת המת ואין לבר באבלות לא מנן שבעה ושלשים אלא משעת סתימת הגולל, ועוד שהרי על כרחם התיירד במקצת דיני האבלות עד שיקבר מפני צרכו של מת כמו שפירשנו, ואינו בדין שימנה אלא משעה שנוהג ככולן, ועוד אני סומך דברי הגאונים דמשמע בכל מקום דענין הנדוי כדיו האבלות הוא, ובגמרא נראה שאבלותו של מנודה מן התורה הוא מדאמרינן 25: מנודה מהו שישלח קרבנותיה, ואמר רב יוסף תא שמע כל אותן ארבעים שנה 26 שהיו ישראל במדבר מנודין היו לשמים 27 והיו משלחין קרבנותיהן, ואי מדרבנן אכתי לא תיקון אבלות דנדוי *; וכל שכן דהתם * לבטל כל ישראל מקרבנות ליכא לתקוני, אלא משמע דאורייתא נהיג אבלות וכל שכן באבל ממש דנהיג, עד כאן השיגה דעתנו לתרץ דברי הגאונים וללמד עליהם זכות.

ועכשיו למדנו לפי המדה הוה שאבלות יום ראשון כשהוא יום מיתה וקבורה אבלותו מן התורה, ולא לכל הגוהגים באבלות אלא לשבעה מתי מצוה המפורשין בתורה שכהן מטמא להם, והם: אביו ואמו בנו ובתו אחיו ואחותו בתולה ואשתו, אבל מתים שהוסיפו עליהם לאבלות שהם: אחיו מאמו ואחותו נשואה או ארוסה מאב או מאם, וכן אנוסה ומפוחה, אלו אין כהן מטמא להם ואינו אונן עליהם, ואבלותו נמי מדברי סופרים הוא, וכן כתב הרב רבי משה הספרדי ז"ל בדרך הנהגה אלא שהוא מונה אשתו מד"ס *; ואינה אלא מן התורה וכן שואף עמהם בברייתא כמו שכתבנו הגירסא למעלה 28, וכן כתובה בהלכות 29 ובנוסחי הגאונים, תרע שהרי כהן מטמא לה ויוסף הכהן 30 טמאותו אחיו הכהנים בערב הפסח ובעל כרחו, ומק' שאמר הרב ז"ל מדברי סופרים היא ועשו אותה כמת מצוה, והיא באשתו קטנה תגיא בהדיא כדאיתא בפרק האשה רבה 31, וכמו שכתבנו בענין הכהונה 32, ומינה, הא גדולה דאורייתא היא, וכן כתב 33 באחותו נשואה שאבלותה מן התורה, וזה לא ידענו לו צד סמך ומקום טענה, והלכך אבלות שבעה מתים שהזכרנו נוהג ביו"ט שני ביום מיתה וקבורה, ועל פי מה שהסכימו הגאונים, אבל אבלות שאר מתים הנזכרת שהוא מדבריהם אינו נוהג ביו"ט שני ואפילו ביום מיתה וקבורה, ועל פי מה שאנו עתידין לסדר לפנינו.

46 ברכות מ"ג א, 47 דברים ו' ז, 48 אבל רבתי ה', 49 מ"ק מ"ו ב, 50 ארבעים שנה, ס"ג שנים, 51 לשיטת ליתא שם, 52 ריש ענין קרובים המאכלים, 53 רי"ף מ"ק פ"ג, 54 נבחים ק, א, 55 נבחים פ"ב, וכן כדושי הרמב"ן ליבשות שם ד"ה הכא נמי: , ולפיכך הוא קובר אשתו קטנה כמת מצוה", 56 לעיל ריש ענין הכהנים (ענין שם הערה 18), 57 הרמב"ם

לכבורם, וכל שכן לכבוד המת, ואי מדרבנן אכתי לא תיקון אבלות דנדוי, ואי אבלות דנדוי מדרבנן עדיין לא תקנו משה וביד אבלות דנדוי, וממילא אין ראיה זו של רב יוסף ראיה, ד"ל דמנודה אין משלח קרבנותיה, והא דתו אותן ארבעים שנה מנודין, לשמים ומשלחים קרבנותיהם היינו טעמא דעדיין לא תיקנו דין אבלות דנדוי, וכל שכן דהתם וכו', כלומר

ואפילו, תאמר דמנודה אין משלח קרבנותיה, מ"מ אין ראיה מאותן ארבעים שנה, שהרי אי אפשר לבטל כל ישראל מקרבנות, וע"כ צ"ל דאבלות דמנודה דאורייתא היא, ושפיר הביא רב יוסף ראיה מאותן ארבעים שנה, מונה אשתו מדברי סופרים, אשתו של כהן מתטמא לה על כרחו, ואינו מטמא לה אלא מדברי סופרים, עשאה כמת מצוה, כיון שאין לה יורש אלא

בית יוסף

יורה דעה שמה הלכות אויב והספד

בית חדרש

רי

כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר וכו' עדים פסקו לו כי כתיב-הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר הטה הדם אותו אבדו בכח
לכלות על ומשמע ליה לרצו דלפך משמיה המטה המור הדיבור שאכל אבדו כהו' ין כמע פסקו לו (ה"ס) וכמו
הרמב"ם לזמן ולכן כמע וכן כמע כה"ו' וה"ש וכתב שמעטס זה רמז זול וכן כמעטס וכל (ה"ס) עתה עוקרי:
הרמב"ן שגנה הוא מה שהחזירו בהשמוש המטה דכתיב עלמה וכן כתב הר"יין וזאת שאוהן מותר בין מיתה עקבותה
בהורא אבדו בו וכו' ולומר דעל
כאן לא פלוגי מה קמה וכן
גמלאל עלה כמעט על כמל סוף
רען גמלאל מורה לספור וכו' מינה
כמה למטה שכתב י"י דעס מי
משיגים דמה קמה ורען גמלאל עין
קסום למטה קמיעלמי דמה קמה
ספר מימי ככל המלות מוד נמשמיה
עלמי מוצה עלה קסום ורען גמלאל
ספר כמע מוצה נמי מי עלה כמל
לכילי ענלמה מימי מוצה עלה קסום
לאו עננה היא והכי משמע להלכה
עננה סכנה הרמב"ם צדק ר' וויל
כמע מימי ומוטל וכו' ומימי ככל
המלות האמורות כמורה מוד
נמשמיה המטה וכו' עלמה משמע
למשמיה מימי מימי כמע עלה
קסום הוא כמו כמל וללה כמו
שכתב י"י (לשם דעס ומימי)
להרמב"ם פסוק כהר"ף והרמ"ם
להלכה ולמה עלה פסוקס הכרי רע'
יסקי הלי רע' לעננה קמה קסום
הוא כמו שכתב הרב רמז יונה
(כתובת פו). ד"ס והכי משמע ועין
עס והכי משמע נמי ממה שכתב
הר"ף צדקן עלו גמלאל (מימי)
כהצדקה. למס היאה דמה רען מי
שמעו מוטל לפימי וכו' עז ספור דמה רען מי
יצמינה כמע וויל דמה קמה ספר מימי ככל המלות האמורות כמורה כו'
מוד נמשמיה המטה ורען גמלאל ספר מימי נמי נמשמיה המטה למטה
קיימה לן כמה קמה עכ"ל עלמה דכתיבה ליה רעין קסום למוכה
קמיעלמי עלה דמה רעמי יונה כמע על עס הר"ף דספור נמשמיה
המטה כמע קמה וכן כמע הרמב"ן כספר מוצה עלה על
משמע הכי גמלאלו כהרמב"ם הר"ף ועין כמה נמשמיה לעיל סעיף כו'.
ודיינה משום שאינו מושג עליו עקבדו. ין לרען להיות ודיינה כו"י.
פרושות

(טו) מיום שהתייחדו מלקבדו. מילות מלקבדו: **(טז)** אינו אבדו בכח
הדיבורים שאכלו אבדו כהו' וכו' משמעס זה רמז זול וכן כמעטס וכל (ה"ס) עתה עוקרי:
הרמב"ם לזמן ולכן כמע וכן כמע כה"ו' וה"ש וכתב שמעטס זה רמז זול וכן כמעטס וכל (ה"ס)
עוקרי: הרמב"ן שגנה הוא מה שהחזירו בהשמוש המטה דכתיב עלמה וכן כתב הר"יין וזאת שאוהן מותר בין מיתה עקבותה
בהורא אבדו בו וכו' ולומר דעל
כאן לא פלוגי מה קמה וכן
גמלאל עלה כמעט על כמל סוף
רען גמלאל מורה לספור וכו' מינה
כמה למטה שכתב י"י דעס מי
משיגים דמה קמה ורען גמלאל עין
קסום למטה קמיעלמי דמה קמה
ספר מימי ככל המלות מוד נמשמיה
עלמי מוצה עלה קסום ורען גמלאל
ספר כמע מוצה נמי מי עלה כמל
לכילי ענלמה מימי מוצה עלה קסום
לאו עננה היא והכי משמע להלכה
עננה סכנה הרמב"ם צדק ר' וויל
כמע מימי ומוטל וכו' ומימי ככל
המלות האמורות כמורה מוד
נמשמיה המטה וכו' עלמה משמע
למשמיה מימי מימי כמע עלה
קסום הוא כמו כמל וללה כמו
שכתב י"י (לשם דעס ומימי)
להרמב"ם פסוק כהר"ף והרמ"ם
להלכה ולמה עלה פסוקס הכרי רע'
יסקי הלי רע' לעננה קמה קסום
הוא כמו שכתב הרב רמז יונה
(כתובת פו). ד"ס והכי משמע ועין
עס והכי משמע נמי ממה שכתב
הר"ף צדקן עלו גמלאל (מימי)
כהצדקה. למס היאה דמה רען מי
שמעו מוטל לפימי וכו' עז ספור דמה רען מי
יצמינה כמע וויל דמה קמה ספר מימי ככל המלות האמורות כמורה כו'
מוד נמשמיה המטה ורען גמלאל ספר מימי נמי נמשמיה המטה למטה
קיימה לן כמה קמה עכ"ל עלמה דכתיבה ליה רעין קסום למוכה
קמיעלמי עלה דמה רעמי יונה כמע על עס הר"ף דספור נמשמיה
המטה כמע קמה וכן כמע הרמב"ן כספר מוצה עלה על
משמע הכי גמלאלו כהרמב"ם הר"ף ועין כמה נמשמיה לעיל סעיף כו'.
ודיינה משום שאינו מושג עליו עקבדו. ין לרען להיות ודיינה כו"י.

בית יוסף שמה הלכות אויב והספד

בית חדרש

רי

כתב הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר וכו' עדים פסקו לו כי כתיב-הרמב"ם שכל זמן שלא נקבר הטה הדם אותו אבדו בכח
לכלות על ומשמע ליה לרצו דלפך משמיה המטה המור הדיבור שאכל אבדו כהו' ין כמע פסקו לו (ה"ס) וכמו
הרמב"ם לזמן ולכן כמע וכן כמע כה"ו' וה"ש וכתב שמעטס זה רמז זול וכן כמעטס וכל (ה"ס) עתה עוקרי:
הרמב"ן שגנה הוא מה שהחזירו בהשמוש המטה דכתיב עלמה וכן כתב הר"יין וזאת שאוהן מותר בין מיתה עקבותה
בהורא אבדו בו וכו' ולומר דעל
כאן לא פלוגי מה קמה וכן
גמלאל עלה כמעט על כמל סוף
רען גמלאל מורה לספור וכו' מינה
כמה למטה שכתב י"י דעס מי
משיגים דמה קמה ורען גמלאל עין
קסום למטה קמיעלמי דמה קמה
ספר מימי ככל המלות מוד נמשמיה
עלמי מוצה עלה קסום ורען גמלאל
ספר כמע מוצה נמי מי עלה כמל
לכילי ענלמה מימי מוצה עלה קסום
לאו עננה היא והכי משמע להלכה
עננה סכנה הרמב"ם צדק ר' וויל
כמע מימי ומוטל וכו' ומימי ככל
המלות האמורות כמורה מוד
נמשמיה המטה וכו' עלמה משמע
למשמיה מימי מימי כמע עלה
קסום הוא כמו כמל וללה כמו
שכתב י"י (לשם דעס ומימי)
להרמב"ם פסוק כהר"ף והרמ"ם
להלכה ולמה עלה פסוקס הכרי רע'
יסקי הלי רע' לעננה קמה קסום
הוא כמו שכתב הרב רמז יונה
(כתובת פו). ד"ס והכי משמע ועין
עס והכי משמע נמי ממה שכתב
הר"ף צדקן עלו גמלאל (מימי)
כהצדקה. למס היאה דמה רען מי
שמעו מוטל לפימי וכו' עז ספור דמה רען מי
יצמינה כמע וויל דמה קמה ספר מימי ככל המלות האמורות כמורה כו'
מוד נמשמיה המטה ורען גמלאל ספר מימי נמי נמשמיה המטה למטה
קיימה לן כמה קמה עכ"ל עלמה דכתיבה ליה רעין קסום למוכה
קמיעלמי עלה דמה רעמי יונה כמע על עס הר"ף דספור נמשמיה
המטה כמע קמה וכן כמע הרמב"ן כספר מוצה עלה על
משמע הכי גמלאלו כהרמב"ם הר"ף ועין כמה נמשמיה לעיל סעיף כו'.
ודיינה משום שאינו מושג עליו עקבדו. ין לרען להיות ודיינה כו"י.

תקנת

שלמה

סימן צא

מנחת

מרישמה לעניא והיינו גשום וכל היכי דליכא כעשה של חזן חזן פקע גם הלאו וא"כ אולי גם אונן פטור מזה, ורק אם נתון לעיני של המה מסתבר דכמו שמתור למור קדיש כך גם מותר גם בזה, וממילא יתחייב גם כפודים במתנתם לאפלוניו.

עניית אפון אחר ברבית אונן:

ה) בשו"ע י"ד ט"ו שמי"א סעי' א' ספק שאין האונן רשאי להתמיר על עצמו ולכרך. והראה להוסיף שאם עבר והירד אין עונין אחריי אפון כמי"ש הוסי' במ"ק דף כ"ג ע"ב ד"ה ואין אחריי אפון כמי"ש עי"ש. ומסתפקא לפי"ז כמי שחייב להתעסק בהצלת נפשות והוא טועה ומחמיר על עצמו לכרך ברהמ"ז אם מותר לענות אחריי אפון ולכאורה הוא ק"י מאונן והשיב כבובע בור, אך יתכן דגבי אונן יש פטור מלחוד והשיב ספי כמכרך לכסלה.

אונן והמקוים את המות — לענין ברבית אשר יצר אמנם וכו':

ו) בלעני"ד שאף אם האונן עצמו פטור למכר מברכת אשר יצר אמנם וכו' נפי' מ"ט המלוים את המה מסתבר שצריכים שפך לכרך לאחר, הקבוצה וכל זמן שלא יצאו המלוים מבריה"ק הרי זה חשיב כראיה אחר וגם שהרי מעיקר הדין יכולים הם שפכי לכרך גם בדרך הלויים ולפני הקבוצה באופן שעי"כ לא ישתחו עם המה וכפיט אלו המלוים שאינם מחזיקים במטה, וכמו שאם נודמן להם ברבית הראיה כגון בריקים והעמים דשפכי יכולים לכרך.

אונן — לענין ספירת העומר:

ז) כפי שנעשה אונן כאחד מימי הספירה באופן שירי' אונן כל הלילה והיום שלמחרת, כתב בשו"ת נבב"ק או"ח סי' כ"ז שיספור בלילה בלא ברכה ושוב יוכל לספור בשאר הימים בברכה, והי"ד בבה"ל סי' תפ"ט סעי' ה'. ומסתפקי אם גם בלילה של ערב שבועות רצוי לספור לפני החשיבות של הברכות שכבר בדרך שחייבה מהודרות [עיי' מורה באצבע (להחזיק"א) סי' ד' אות ר"ג, ובשו"ת אפי"ד מערכת יורה"ד סי' א' סוף אות ג'].

אונן — לענין נעילת הסנדל בתיב:

ח) נראה דאונן במשעה-באב אם יחלוץ נעליי קשה עליו מלהתעסק בצרכי המה מותר בנעילת הסנדל, והוא הדין כמי שנעשה אונן חזן ימי אבל, ועי' בתוס' מו"ק דף כ"ג ע"ב ד"ה ואינו, ועי' לענין יסודתפודים כמי שיש לו דין אונן כגון במתשיר על

למה לא יתחייב הנשואים להתאבל חיכה משעה שהחזירי פניהם, כיון שסובר שגם אם האבלים כולם יחד עם גורל הבית לא התחילו להתאבל אפי"ה תקיוב שבבעיר אחרת חייב חיכה להתאבל וי"ש הכא, וכפוט שגם מוכרז שם שאם גורל הבית הי"ש ברעתו לחזור ומור אצל הנשואים אפילו בימי ד' שגם הוא נגדו אחריהם, וא"כ למה אם גורל הבית אין דעתו לחזור ונשאר שם לא הייל על הנשואים חיוב אפלות, ועכ"פ הי' נלעי"ז שגם לדעת היינו דוקא כשאותם הנמצאים עם המה אינם מתאבלים מיד מפני שהם אוננים והמה נטעל לפניהם ולכן זה שהוא במקום רחוק דינו כרחוק פניו, אבל אם גם אלה שהם במקום המה אינם אוננים וגם לא מתאבלים מפני שלא ניתן לקבורו רק אחו"ג ימים, מסתבר שגם הקרוב שבעיר אחרת אינו מחמיל להתאבל כיון שבמקום המה אין מתאבלים אע"כ שאינם אוננים אלא שעה שיש רשות לקבורו, אולם הגאון הגי"ל מפורש כתב שם שגם באופן זה צריך הקרוב שבעיר אחרת להתאבל מיד וע"ע.

אך מצאתי שהגאון הנצום בעל "תפארת למשה" סובר בפשיטות כדעת המש"ב דבר, והו' לזנות כמי שעי"ה יזאם יש אבלים שלא היו כאן כלל רק נודע להם בעירם בין מיתה לקבורה נ"ל דמתחיל מסתעמת הגולל אף דגדול הבית וכל האבלים שהיו כאן חזר פניהם ומנו מהחיות נשאר כאן כל האבלים וכולם ח"כ יזאפשי דאפילו נשאר כאן כל האבלים וכולם מונים מהחיות פניהם מ"ט אותו שאינו שם ונודע לו בעירו מזה משנסתם הגולל ולא שייך אצלו חזרה פניהם, הרי דהאי גאון וי"ל סובר נמי כהמשיב דבר, ומזהו כמי"ש הנצי"ב דג"ל דאסור כבשר ויין עד שעה הקבוצה, לכאורה נלעי"ז דמי"ט כיון שאינו טרוד בקבורתו דשפכי חייב ככל המצוות חזן מתפילין.

אונן אם מותר בלבישת סליית קמון:

ט) יש לזון אם אונן מותר ללבוש בבקר את הטלית קטן, כיון שאם לא יתכוין למצוה יש לחוש למה שכתב המש"ב בבאה"ל סי' ט' דאם אינו מכוין למצוה הו"ל כעובר עברה ודינו כלוכש כגד של ד' כפופה בלא ציצית ונראה עור כענין זה בראש הספר סימן א) ורק להמדרכי שהובא בא"ח סי' י"ג לענין שבת או אונס אפשר דשרי גם כאן כיון דלא רמיא עליי חיובה דהטלת ציצית, אך יתור נראה דכיון שכל דרכו ללבוש תמיד אותו מלבוש חשיב רק כעשה מצוה כמתשבה דלית בי' כלל משום פגיעה בכבוד המה.

אונן אם חייב בצדקה:

י) נסתפקתי אם אונן חייב בצדקה לעניים, דאציג שיש גם לאו דלא האמין ולא תקפתי וכל ישור דך נכלם, מ"ט שומר אברה הרי פטור

שלמה

סימן צא

מנחת

תקס

מהרש"א מהמהרש"ל יכשבה של אבולת מי שאינו לובש כחנת מכובס הוא חסידות של שטות", או אפשר לומר כדאמין לעיל שכבנת דא כבר יש שמתח להאבל גם בשעה שמכבס בזה שמכין לו כבד מכובס ללבושו חוץ ל' שהרי גם במכבס חוץ ל' על דעת שאיש אחר ילכש אותו מקודם אע"ג שבשעה שלובש אותו כבר לא יהי' חשוב כמכובס שהרי אחר כבר לכבשו קודם ואפי"ה מצד ה"דעת קודשים" כפי שפי"ט לאיסור, ואפי"ג שהוא יותר כבד ומפורש בשו"ע ללבוש בחוץ ל' כבד שאחר כבר לכבשו קודם, וכ"ש לכבס לכתחלה אדעתא דהכי הוא מצד לאיסור, וכ"ש הכא ששמה מעכשיו בזה שילכש ממש כבד מכובס בשבת שבתוך ל', וכן מציעו לענין כבוס וניהוץ ולמפסות דברי האחרונים שהבינו כדעת הרמ"א רמה שהוסיף על דברי המחבר שאם נהג שבשעה ופגע בו הרגל שנתכבט ממנו גזרתי ל' וכתב ע"ז הרמ"א דמ"מ צריכים שהכבוס יהי' דוקא סמוך לערב, ומשמע שזה גם ביום השביעי אפי"ג דלאחר שעמדו המנחמים הוא כבר חשוב כמו בחוץ ל', ואפי"ג הוא הדין גם בחי' ופי' של חוץ ל' שצריך להיות סמוך לערב שהרי לא נזכר שיהי' רק בתוך השת' הימים ולא כשערב הרגל חל מיום ז והלאה, ובטעם הדבר גורא כמור"ש הש"ך כפי שפי"ט סק"י מהגמ' אשרי שאפילו אם חל ערב הרגל בחי' ופי' ג"כ צריכים להמתין עד סמוך ללילה שהוא נזכר בשעה שבבבל הרגל ואין זה דוקא בהתפורת אלא הי"ה לענין כבוס, ולכאורה הוא חמה הרי הכבוס נכר בשעה שבבבל הרגל ואין זה דוקא בהתפורת אלא חוץ ל' חוששים שמהא הא גורא כאילו כבר שמה בשעת הכבוס ולכן צריך דוקא להמתין עד סמוך לערב, וגם צריכים לומר לפי"ז שהוא יותר חמור מכבוס חוץ ל' על דעת שאיש אחר ילכש אותו קודם שרוב המהירים ולא כהדומה קודשים הגי"ל ואפשר דשאני החם שרודי. בעצמה שלמעשה לא ילכש כבד מכובס רק לאחר שאיש אחר יקדים לחילה ללבושו, כן גורא מהקיצור שו"ע שהוא חמור כפי רי"א הי"ט לכבס ולגנון לכתחלה בתוך ל' על דעת שאחר ילכש אותו קודם, ופי"ט כפי רי"ז הי"ד משמע שמצריך בחוץ ל' שהכבוס יהי' בערב הרגל רק סמוך ללילה, וגם צריכים לומר לפי"ז דלגנון שבת מחמירים יותר מבערב הרגל ואין מקילין לכבס אפילו אם נזכר שזה לצורך שבת, ואלו משום דשבת אינו מפסיק את האבולת משא"כ רגלים.

אור בהתבונן ראיתי שהחילוקים שכתבנו הם ללא שום שורש וגם החוקים עד האז, וגם לא מסתבר כלל לפרש שגם בחי' ופי' שלפני הרגל חייבים להחמיר ולהצריך גם ככבוס וניהוץ שיהי' דוקא סמוך

החתום בצרכי קבורה (פי' שו"ע אור"ח סי' ע"א סי' כ') אם מותר בניגול הסנדל, אך בזמנו דאיכא מנהלים מותרות שהן טובות ממש כמו של עור אפשר דאיסור בניגול סנדל של עור, וכמו"ל צ"ע לענין וולדת דמרינא מותרת בניגולים של עור כל ל' יום לאחר לידתה כמבואר בשו"ע סי' תרי"ד סי' ג', אם הותר זה איכא גם בזמנו וכנ"ל.

אונן — כפי"ש שעיל הפסוק: **אונן דאונן פטור ממצות ואינו רשאי להחמיר על טעמו** כמבואר בי"ד סי' שמ"א סי' א', גורא שאם הקבורה תהא למחר והוא הולך לישן דשפיר חייב בקריאת שמע וגם בברכת המפיל כשהוא שוכב על משתו, וכבר"ג לא שייך כ"כ הטעמים שגאמרו כפסורה דאונן ממצות.

כ"ב **אם מותר לאבל צכבס לאחור ז' על דעת צצכור** **אחר ז'**

כתב בספר יחזק' למועדי לידרתי הרב הגאון חנוך חנוני גרוסברג זצ"ל, כפי י"ז סי' פ', יש הנהוגים איסור כביסה כל שלשים, והנה כדעת הרמב"א שהריבא החוס' במרוקן דף כ"ג ע"א, ובהערה כ"ח מתמה על זה שפי' גשור החיים במהרהרה שניה השמיטו לגמרי דעה זו. בום גורא דמ"ש הרמב"א דכבוס אסור היינו לכבס וגם ללבוש בחוץ ל', ויש אמורים שאף גם ללבוש מכובסים מקודם הוא בכלל זה, אבל רק לכבס על דעת ללבוש אחר ל' גם הרמב"א לא אסר (רק כשכוע שחל בו ט' באג שהיא אבולת של כלל ישראל הוא דאסור מפני שגוראה כמסיה דעתו מאבלתו), וכן מבואר בסור י"ד סי' שפי"ט ע"ש כפי"י הרמב"א, וכן נכ"ח, ובפרישה שם מפורש כתב כדעת שולשים", רק תולקו באחרונים אי שרי במכבס על דעת שאיש אחר ילבישו אותה שעות ואח"כ ילבישו בעצמו חוץ ל', והיינו מפני שמו"ס הרי הכל נעשה להקשות חוץ ל' ע"י כבוס וליבשה אבל לא על אחר ל', וכן מסתבר דבענין דומיא דהתפורת שהיופי הוא מיד חוץ לשלשים.

ודגנני מוסיף לכתב, כחור הדוכי שהרמב"א חידש רק שגם יצבוס" וכלל באיסור יצוהו"ן אבל לא שהי' יותר חמור מניהוץ אשר מפורש בשו"ע י"ד סי' שפי"ט סי' ג', "אחר שכעה מותר לגנון — ולא אסרו שלשים יום לגניהוץ אלא ללבוש" ולא נזכר בשם מקום שליפת הרמב"א הי"ז אסור, ולכן פשוט הדבר דשפיר שרי גם להרמב"א ונדאמרו, אך צ"ע דלפי"ז יצ"י גם מותר לכבס חוץ שלשים על דעת ללבוש את הבגד המכובס בשבת לפי מה שנהוג שגם בחוץ שבעה ללבושים האבלים כברי שבת, וכמובא שם בגליון

מכתב שמירת פדיון אהרן עשר

הכשרה רשא לאתר לשבת בבית המדרש... מכתב שמירת פדיון אהרן עשר

פרק שנים עשר

(ז) יום שמיטה ביום קבורה... פרק שנים עשר

והדור האחר... פרק שנים עשר

מטרת דליה

(א) רבה... מטרת דליה

אבל אי אמת... מטרת דליה

פרק יא... מטרת דליה

פרק יב... מטרת דליה

פרק יג... מטרת דליה

פרק יד... מטרת דליה

פרק טו... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

פרק טז... מטרת דליה

